

NORVEŠČINA

Christian Moe

NOR
MINA

TÅRNET I BABEL

Hele jorden hadde samme språk og samme ord. Da de brøt opp fra øst, fant de en bred dal i landet Sinear og slo seg ned der. De sa til hverandre: «Kom, så lager vi teglstein og brenner dem harde!» De brukte tegl til byggestein og jordbek til bindemiddel. Og de sa: «Kom, la oss bygge oss en by og et tårn som når opp til himmelen, og skaffe oss et navn så vi ikke blir spredt ut over hele jorden!» Da steg Herren ned for å se på byen og tårnet som menneskene bygde. Herren sa: «Se, de er ett folk, og ett språk har de alle. Og dette er det første de gjør! Nå vil ingen ting være umulig for dem, uansett hva de bestemmer seg for å gjøre. Kom, la oss stige ned og forvirre språket deres så den ene ikke forstår den andre!» Så spredte Herren dem derfra ut over hele jorden, og de holdt opp med å bygge på byen. Derfor kalte de den Babel, for der forvirret Herren hele jordens språk. Og derfra spredte Herren dem ut over hele jorden.

Norveščina ima približno 5 milijonov govorcev. Čeprav je historično sorodna z zahodnonordijskima jezicoma islandščini in ferščini, ki izvirata iz stare norveščine, je danes bližja vzhodnonordijskima jezicoma Švedov in Dancev, ki ju Norvežani večinoma razumejo.

Gorata dežela ima veliko narečij, ki spadajo v štiri glavne skupine. Prvo, kar tujcu pade v uho, je govorna melodija, saj je intonacija pomembna, ker lahko tonemski naglas spremeni pomen besede.

Norveška uradna pisna jezika sta dva, *nynorsk* in *bokmål*. Norveški otroci se obvezno učijo oba (enega izberejo kot glavnega, navadno bokmål), nacionalna RTV pa mora vsaj 25 % časa uporabljati nynorsk. (V nekaterih krajih je uradni jezik lokalne oz. regionalne samouprave tudi laponščina, ki z norveščino ni sorodna.)

Bokmål (»knjižni jezik«) izhaja iz danščine, saj je bila Norveška 400 let pod dansko oblastjo. S pravopisnimi reformami se je bokmål približal dansko-norveški govorici uradniške in meščanske elite. V času nacionalne romantike in široke politične participacije kmetov se je pojavilo vprašanje lastnega, ljudskega nacionalnega jezika. Domoljubni jezikoslovec Ivar Aasen je tako sredi 19. stoletja pretežno na osnovi zahodnih norveških narečij, ki so se mu zdela najbolj pristna, sestavil slovar in slovnico norveškega ljudskega jezika, ki se danes imenuje nynorsk (»nova norveščina«).

Privrženci nynorska so sicer hitro razvili bogato književnost in publicistiko, a je nynorsk ostal manjšinski jezik periferije. Borba med jezikoma je skupaj z drugimi kulturnimi in družbenimi spori zaznamovala norveško kulturno sceno. Sredi 20. stoletja so brez uspeha poskusili jezika zlititi v *samnorsk* (»združeno norveščino«), politika približevanja pa je trajala do l. 2005.

Zaradi stoletja spornih reform knjižnega jezika obstajata še neuradna konzervativna knjižna jezika *riksmål* in *høgnorsk*, znotraj uradnih jezikov pa je na voljo široka izbira dovoljenih oblik. Bokmål ima več prepoznavnih različic od »zmernega« (bolj danskega) do »radikalnega«, pri čemer je

uporaba oz. neuporaba končnice *-a* pri samostalnikih ženskega spola in glagolih v pretekliku lahko tudi znak razredne oz. politične pripadnosti.

Govorjeno norveščino zaznamuje izrazita raba narečij, ki jo Norvežani aktivno spodbujajo, tudi v javnem nastopanju in ob uradnih priložnostih, čeprav se govorica takrat (in med ljudmi iz različnih krajev) pogosto prilagodi kateri od dejanskih regionalnih norm, predvsem standardni vzhodni norveščini. Uradne pravorečne norme pa ni.

Viri:

Bibel 2011/ (bokmål), izd. Det norske bibelselskapet/ Verbum forlag, dostopen na <http://www.bibel.no>.

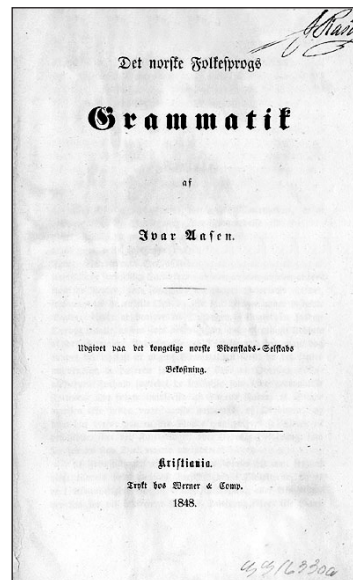
Faarlund, Jan Terje / Lie, Svein / Vannebo, Kjell Ivar: *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 1997. (3. izd. 2002)

no.wikipedia.org/wiki/Norsk (zadnji dostop 20. 4. 2013).

Store norske leksikon (Velika norveška enciklopedija). Digitalizirana verzija: snl.no. <http://no.wikipedia.org/wiki/Norsk> (zadnji dostop: 20. 4. 2013).

Sylfest Lomheim: *Språkreisa* : Norsk gjennom to tusen år, 2007 (Jezikovno popotovanje: norveščina skozi dva tisoč let)

Pomembna norveška slovnica *Det norske Folkesprogs Grammatik* iz l. 1848, ki jo je napisal utemeljitelj norveškega knjižnega jezika nynorsk, Ivar Aasen.

Vir: <http://nn.wikipedia.org>